

At møde mennesket med et måltid udenfor

Det daglige måltid er en unik indgang til at skabe relationer til samfundets udsatte. Det oplever vi gang på gang i hjemløseorganisationen projekt UDENFOR, når vi seks dage om ugen gæster gaden med Den Mobile Café, hvorfra vi serverer varm mad til hjemløse borgere.

Af Sven Johannesen og Bibi Agger

Julen nærmer sig med hastige skridt, og i denne kolde tid samles familier, kollegaer og venner til julefrokoster, hyggelige sammenkomster og gløgdrikkeri. Det hele kulminerer juleaften, hvor familier mødes om flæskesteg og risalamande i de små hjem. Der er dog en større gruppe medborgere, som er henvist til at tilbringe juletiden på gaden – nemlig de hjemløse. Det er denne gruppe, som vi i hjemløseorganisationen projekt UDENFOR henvender os til året rundt. Og lige som danskere, der finder sammen om måltidet i juletiden, bruger vi i vores daglige arbejde måltidet til at skabe en relation til nogle af samfundets mest udsatte mennesker.

I disse dage har vi netop færdiggjort "*et måltid UDENFOR*" som er en social kogebog om mad og hjemløse. Udover at indeholde en række gode opskrifter på retter, vi serverer for de hjemløse, beskriver bogen, hvordan vi benytter måltidet som en måde at møde udsatte medborgere i øjenhøjde. Hvert år serverer vi cirka 12.000 måltider gratis varm mad til hjemløse, som opholder sig i Københavns gader, stræder og pladser. Det gør vi fra Den Mobile Café, som er en specialindrettet bil, hvorfra frivillige tilknyttet projekt UDENFOR serverer en portion varm mad og en kop kaffe eller te. Det daglige måltid serveret på gaden har været med til at skabe en relation og en tillid, der har givet mulighed for at kunne hjælpe den enkelte på egne præmisser.

Den seneste hjemløsetælling i 2013 registrerede cirka 6000 hjemløse borgere. Af dem er hver tiende det, man kalder en gadesover, som betyder, at han – for det er oftest en mand – gennem ugen har overnattet udendørs. Gadesoverne – også kaldet udeliggerne - er en minoritet i minoriteten og det er mange af dem, som dagligt får mad i Den Mobile Café.

projekt UDENFOR blev stiftet i 1997 som en privat ikke profit- orienteret organisation, der arbejder for at forbedre forholdene for samfundets mest udstødte. Det gør vi blandt andet via den Mobile Café. Vi ser os selv som gæster på gaden hos mennesker, som oftest døjer med psykiske lidelser,

misbrug og/eller sociale og økonomiske problemer. Det er altid vigtigt at huske på, at hvert hjemløst menneske har sin egen individuelle historie. Og at hjemløshed også handler om mange andre forhold end de problemer, som er forbundet med ikke at have en bolig. Men uanset hvad den enkelte kæmper med, kan et måltid varm og velsmagende mad altid have betydning: "Når du er hjemløs, er du sulten. Nogle gange er jeg endda så sulten, at jeg kan spise hele bilen," som en hjemløs, der sover i en park på Frederiksberg, formulerer det i bogen.

Nogle af de personer, vi gennem årene har arbejdet med, er med tiden kommet i bolig, og bor der fortsat. Andre har vanskeligt ved at opretholde en bolig i længere tid af gangen og sover derfor alligevel ind i mellem på gaden. Andre igen er for psykisk dårlige til at være indendørs, eller de er så kaotiske, at de skiftes mellem at sove på gaden, på herberger, på psykiatriske afdelinger – endog sommertider i fængslet. De fleste har en kun en sporadisk kontakt med de offentlige myndigheder. Enten fordi de ikke kan rummes af de etablerede tilbud, eller fordi de har haft så mange nederlagsoplevelser, at de har opgivet håbet om, at deres situation kan blive bedre.

De senere år har vi også mødt flere udenlandske hjemløse. Mens nogle blot er på gennemrejse, ender andre i en tilværelse med misbrug og social deroute i Københavns gader. De falder igennem et socialt sikkerhedsnet, der er designet til at hjælpe personer med et dansk cpr-nummer og sygesikring.

Ved at tilbyde et måltid mad på gaden, hvor den enkelte hjemløse opholder sig, har vi en unik mulighed for langsomt at skabe en relation. Det sker ikke fra den ene dag til den anden - og nogle gange sker det slet ikke. Sommetider vælger folk blot at spise for sig selv eller i fællesskab med de andre, inden de drager videre ud i gaderne. Det er helt i orden. Andre gange er maden en mulighed for at få et indblik i, hvad der rører sig på gaden og i den enkeltes hverdag. En hjemløs fortæller: "Jeg taler som regel med de frivillige, og med tiden kommer man til at kende dem. Sommetider prøver de at hjælpe en med de problemer, man nu måtte have. For eksempel skulle jeg på sygehuset, og så fortalte de, hvor man kunne henvende sig og få hjælp."

De frivillige, der serverer maden, er i tæt kontakt med projekt UDENFORS ansatte gadeplansmedarbejdere, der kan følge op med en yderligere indsats udover det daglige møde omkring måltidet. Andre gange har gadeplansmedarbejderne mødt de hjemløse på gaden, og

fortalt dem om Den Mobile Café. Det er vigtigt for os, at vi ikke bliver et parallelt system til de offentlige tilbud. I stedet er vi ofte brobyggere mellem gaden og systemet. Vi skal som organisation forblive udenfor det offentlige hjælpesystem og blive ved med at arbejde derude, hvor de mest udsatte hjemløse er – de, der ikke kan få eller vil have hjælp andre steder fra.

Hjælpen, som de ansatte gadeplansmedarbejdere yder, kan eksempelvis være at deltage til et møde med kommunen, hjælpe den enkelte til læge, hjælpe med at flytte en campingvogn, orientere om mulige steder at spise billigt i byen og så videre. Det kan også være en gåtur eller en samtale over en kop kaffe, eller det kan være at støtte den enkelte til at komme i kontakt med det etablerede system med dets tilbud om misbrugsbehandling, herberg, psykiatrisk hjælp m.v.

Ofte handler en stor del af arbejdet på gaden om skadesreduktion, hvilket betyder, at vi hjælper den enkelte til at klare livet på gaden med så få skader som muligt. Udover mad og vitaminpiller medbringer vi løbende tøj, sko og soveposer til uddeling via Den Mobile Café. Cirka en gang om ugen har vi også frivillige sygeplejersker med ude at køre, og desuden uddeler vi også hundemad til hjemløses sultne hunde.

Det kræver særlige overvejelser at lave mad til nogle af samfundets mest udsatte. Da maden serveres på gaden, er det vigtigt, at måltidet kan spises af en dyb tallerken og gerne med en ske, mens man står op.

”Det skal ikke være rå grøntsager, for dem kan jeg ikke tygge, for jeg har ikke rigtig nogen tænder tilbage,” fortæller en hjemløs i bogen. Da dårlige tænder er et problem for mange hjemløse, er vi meget opmærksomme på, at vi laver mad, der kan tygges af alle. Desuden skal den indeholde godt med kulhydrater, for de fleste hjemløse er normalt ikke plaget af overvægt. Samtidig er det vigtigt, at maden er gratis. En del hjemløse prioriterer ikke de daglige måltider særlig højt, og hvis et måltid koster penge, skubber vi en del af vores målgruppe fra os - og de vil sandsynligvis ikke få et nærende måltid et andet sted. En tommelfingerregel er, at de måltider, vi tilbereder, er nogle vi selv vil servere derhjemme, hvis vi fik gæster på en hverdagsaften.

Vi møder ikke den hjemløse med en på forhånd defineret dagsorden eller handleplan, men er forberedt på at bruge den tid og de ressourcer, det kræver at nå den enkelte på personens egne

præmisser. Der er ingen nemme løsninger, men vi har gang på gang set, at det kan lade sig gøre at hjælpe personer, som er faldet igennem det etablerede system. At skabe den nødvendige relation kræver det først og fremmest tid og tålmodighed. Og i relationen indgår ofte noget så enkelt som et solidt dagligt måltid mad og en snak og samvær i Den Mobile Café.

Kronikken er skrevet af kommunikationsmedarbejder Sven Johannesen og faglig leder og souschef Bibi Agger fra projekt UDENFOR. Teksten er en redigeret tekst fra den sociale kogebog et måltid UDENFOR, som netop er udkommet. Bogen kan købes eksklusivt hos Nørrebros Boghandel eller bestilles på www.udenfor.dk, hvor du også kan støtte vores arbejde.